

Nr 84.

Av herr **Ström m. fl.**, om avskaffande av statspolisens.

När den borgerliga fronten vid 1932 års riksdag genomdrev beslutet om statspolisens inrättande, skedde detta under trycket av Ådalshändelserna. Det var ett uttryck för den mentalitet som dessa skapade i det borgerliga lägret. Något behov fanns icke för en ny stor statspolisorganisation, enär t. o. m. vid Ådalshändelserna den tillgängliga reservpolisen icke ens kom till användning. De erfarenheter som senare vunnits visa att något behov icke förefunnits och det synes ha krävt mycket arbete och uppfinningsrikedom att leta reda på arbetsuppgifter. Vad man måste hitta på framgår av följande exempel hämtade ur de socialdemokratiska tidningarna Kuriren i Uddevalla och Ny Tid, Göteborg.

Kuriren skriver: »Även i ekonomiskt avseende ser det ut som om statspolisens arbete inte var allt för välorganiserat. Vi kommer ihåg den illustrationen från Göteborg till Rabbalshede och retur. Här färdades den ridande statspatrullen under ett flertal dagsresor — med dagtraktamenten och extrakostnader — för att bevaka några tält och fiolspelare August i Wrem på marknaden däruppe. Tur var att folket hade sinne för humor, så att man skrattade åt det hela. Men pengar kostade det. Och det kan väl inte vara nödvändigt, att lägga ut statens medel för att folket skall ha roligt på statspolisens bekostnad.

Vi undra också om inte möjligen statspolisens kostnader för spaningar på landsbygden enligt förordningens mått och vikt bli synnerligen dryga. Vi ha sett erfarna polismän le, när den saken kommit på tal.

Emellertid måste ju statspolisens ordningsavdelning på något sätt motivera sin tillvaro och det är ur den synpunkten man måste se Nol-ingripandet och andra liknande åtgärder. Landsfiskalerna ute i distrikten synas också vara mycket måttligt förtjusta i den hjälp, som statspolisens ordningsmän ge dem. Möjligen kan det bero på, att polisen slänger över fiskalerna en mängd smårapporter om obetydliga saker, som föranleda betydligt ökat arbete för de ofta förut mycket strängt upptagna landsfiskalerna och fjärdingsmännen.

Så är det en annan synpunkt som kan behöva belysas. När det skickas ut statspolis till Rabbalshede, Nol och andra ställen, där den inte behövs, då är det staten som får betala kostnaderna. Men om t. ex. vi i Uddevalla skulle behöva hjälp från statspolisen i Göteborg för en viss sak eller av en viss anledning, så får staden betala resor och dagtraktamenten. Några klara paragrafer om att ordningen skall vara denna torde inte finnas men systemet tillämpas i detta distrikt. I andra lär det vara annorlunda. I varje fall är det anmärkningsvärt, att då inget uträttas, betalar staten, men då ett handtag verkligen behövs, då är det den 'hjälpbehövande', som får vidkännas extrakostnaderna.

Det pläderas nu i vissa blad för en utvidgning av statspolisen. Innan så sker bör man dock företaga en ingående granskning. De gjorda erfarenheterna kunna lära mycket. Vi ha fått den uppfattningen att en centralt posterad, kunnig kriminalpolisstyrka fyller en stor uppgift, men beträffande statsordningspolisen, så synes den tvingad av förhållandenas egen makt att ofta söka sak för att motivera att den finns till och motverka sin 'arbetslöshet'. Och därmed är syftet med hela organisationen förfelat.»

Ny Tid skildrar i en ledare den 20 nov. 1935 Nolhistorien på följande sätt: »Enligt riksdagshandlingarna skola i Göteborg 28 statspoliser vara placerade av den i hela landet till ungefär 200 man uppgående styrkan. Det är känt att det varit mycket svårt att finna lämplig sysselsättning för den lokala statspolisstyrkan. Ett bevis därför är händelsen vid Nols Folkets hus den 2 november. En kvinnlig idrottsklubb hade anordnat dans. Inga oordningar förekommo och Nols Folkets hus är över huvud taget icke känt såsom någon oroshärd. Vid Noldamernas oskyldiga tillställning infunno sig emellertid åtta statspoliser, nära en tredjedel av hela Göteborgsstyrkan. Det är självklart att publiken blev konfunderad av detta manstarka uppbåd av polis. Svensken är så beskaffad, att han reagerar då han blir underkastad opåkallad kontroll vid sina alldagliga och strängt lagliga förehavanden. Den onödiga poliskommenderingen till Nol uppväckte känslor av protest, fastän dessa togo sig synnerligen milda uttryck. Den enda effekten av polisbesöket vid Nol blev också att de ordinarie ordningsmännen i Folkets Hus fråntogs sina polisfullmakter. Orsaken därtill skulle främst vara, att ordningsvakterna för polismännen framhållit att de borde avlägsna sig, emedan publiken icke ville dansa under polisuppsikt. Detta skulle innebära att vakterna 'eftersatt sin uppsiktsplikt', vilket ytterligare skulle ha understrukt av den omständigheten, att det blev oro i folkhopen, då den stora polisstyrkan uppenbarade sig.

Mot den okloka och onödiga poliskommenderingen har man icke hört något klander från vederbörande myndigheters sida. Men ordningsmännen skulle straffas för att de uppträtt på ett fullt förklarligt och med hänsyn till omständigheterna mycket klokt sätt! Om det icke hade kommit åtta statspoliser till Nol den 2 november, skulle ordningsmännen skött sina åligganden, och damernas bal skulle snart ha sjunkit i glömskans djup. Bara den omständigheten att man en lördagskväll hade möjligheter att koncentrera en så stor del av den göteborgska statspolisen vid denna oskyldiga tillställning understryker kraftigt, att socialdemokraterna hade rätt 1932, då de sade att det kommer att bli ytterst svårt att finna lämpliga arbetsuppgifter för statspolisen.»

Även Svensk Polistidning som bör besitta en omfattande sakkunskap på detta område reagerar skarpt mot detta slöseri med allmänna medel. Vi anföra följande citat från den 1 dec. 1935:

»Omnämmandet av ritten från Göteborg till Rabbalshede tarvar kanske en liten förklaring. Rabbalshede är en ort i Bohuslän, belägen 131 kilometer från Göteborg. Där hålles marknad tvenne gånger årligen. Förr i tiden

ombesörjdes bevakningen å marknaderna av ortens landsfiskal och fjärdingsmän, och detta antal var nog för ringa för att ordningen skulle kunna nöjaktigt upprätthållas. Efter polislagens utfärdande rekvirerades två reservpolismän från Uddevalla, och med den förstärkningen blev bevakningen enligt vad meddelats fullt tillräcklig. Sedan statspolisavdelningen tillsatts sändes emellertid från denna icke mindre än åtta man till platsen vid varje marknadstillfälle, och vid ett av dessa tillfällen voro fyra man beridna. Dessa sistnämnda reste då ej med tåget, i vilket fall de givetvis mycket väl kunat resa till platsen på en dag samt åter till hemorten på en dag, utan redo de hela vägen, vilket tog fyra dagar dit och fyra dagar åter.

Det torde väl bland förnuftigt folk inte råda mer än en mening om ett sådant förfarings sätt, och att ett sådant handhavande av allmänna medel upp väcker ovilja är ju helt naturligt; en ovilja som ledsamt nog kan komma att gå ut över hela polisväsendet. Föga bättre är det, att som skett utkom mendera en överkonstapel och en konstapel att resa omkring å landsbygden och hos handlande kontrollera att omjustering ägt rum av mått och vikter.»

När frågan om inrättande av statspolisen behandlades vid 1932 års riksdag, bekämpades förslaget av både den socialistiska och den socialdemokratiska riksdagsgruppen. Från socialistiskt håll anfördes »att ingenting har inträffat som kan ge ens skenet av berättigande för skapandet av en särskild statspoliskår för att övervaka arbetarnas organisationer och av dem vidtagna åtgärder. Förslaget är ingenting annat än en den oförsyntaste utmaning mot landets arbetarklass». Vi konstaterade även att statspolisen »kommer att bli mycket impopulär» och att den icke har några egentliga arbetsuppgifter. Vad vi då anförde har också bekräftats icke minst genom polisens egna uttalanden och omdömen.

Med hänvisning till vad vi ovan anført hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta avskaffa statspolisen och avslå det av regeringen äskade beloppet för statspolisens verksamhet under budgetåret 1936/1937.

Stockholm den 16 januari 1936.

Albin Ström.

Aug. Spångberg.

Nils Flyg.

Verner Karlsson.

K. Kilbom.

Torsten Henrikson.

Arv. Olsson.

Viktor Herou.

